

Pohteen vammaisneuvoston työvaliokunnan lausunto

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteet x.x.2025 alkaen

Yleistä

Vammaisneuvoston työvaliokunta kiittää mahdollisuudesta lausua henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteisiin, joita päivitetään vastaamaan uutta vammaispalvelulakia. Vammaisneuvosto on saanut nähtäväksi ja kommenteille luonnoksen hyvissä ajoin ennen 21.5.2025 pidettyä kokousta, sekä kokouksen jälkeen päivitetyn version 3.6.2025. Kokouksessa mukana olivat asiantuntija Sanna Tölli ja palvelualuejohtaja Marja Salo.

Kokouksessa keskustelua herättivät henkilökohtaisen avun määrä ja järjestäminen, palveluntarpeen arvioinnin ja päätösten toteutuminen määräajassa sekä henkilökohtaisen avun ja omaishoitajan sijaisavun erot.

Keskustelua herättivät myös palveluntarpeen arvioinnin toteutuminen määräajassa ja siihen liittyvät muistutukset. Pohteen tulisi kertoa muistutuksissa selvästi, mihin yksikköön tai palveluun muistutus kohdistuu.

Vammaisneuvosto korosti kokouksessaan, että päätökset eivät saa viivästyä siihen vedoten, että henkilökohtaisen avun myöntämisen perusteisiin on tulossa muutoksia.

Vammaisneuvoston valtuutti kokouksessaan 21.5.2025 työvaliokunnan antamaan lausunnon, vammaisneuvostoa osallistaen. Vammaisneuvoston jäseniltä on kerätty kommentteja ennen kokousta, sekä päivitettyyn versioon kokouksen jälkeen. Vammaisneuvoston jäseniä on ohjeistettu kysymään kommentteja myös kuntien vastaavien neuvostojen jäseniltä, ja niitä on myös saatu.

Huomiot

Vammaisneuvoston työvaliokunta esittää huolensa henkilökohtaisten avustajien riittävästä koulutuksesta ja asiakkaiden toiveiden mukaisesta toiminnasta. Työvaliokunta toivoo, että myöntämisen perusteissa kerrotaisiin miten tilanteissa, joissa huomataan epäkohtia, tulee toimia.

Kohta 1. Johdanto

Itsemääräämisoikeudesta puhuttaessa tulisi lisätä myös omien valintojen mahdollisuus.

Kohta 2. Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu

Kohtaan tavanomainen elämä tulisi lisätä myös lomailu.

Sivulla 4 puhuttaessa muista tulisi tässä yhteydessä tarkentaa, mitä sillä tarkoitetaan. Muita vammaisia, muita ikäryhmään kuuluvia, muita vammattomia? Sama ilmaus toistuu eri kohdissa, ja se tulisi tarkentaa. Yhdenvertaisuudesta puhuessa pitäisi verrata aina terveisiin samassa elämäntilanteissa oleviin.

Samalla sivulla puhutaan vammaisen henkilön tarvitsemasta avusta. Tähän työvaliokunta toivoo lisäystä ”toisen henkilön” antamaa apua. Kohtaan ”työssä ja opiskelussa sen verran kuin hän välttämättä tarvitsee” toivotaan lisäystä siten, että itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus omien valintojen tekemiseen toteutuvat.

Puhuttaessa välttämättömästä avuntarpeesta tulisi lisätä ”avuntarvetta yhdenvertaisuuden ja omien valintojen mahdollisuuden toteutumista”.

Kohta 3. Henkilökohtaisen avun edellytykset

Työvaliokunta näkee, että ensimmäinen kappale on huonosti muotoiltu, ja parempi muotoilu sille olisi seuraava:

”Henkilökohtaisen avun lähtökohtana on vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteuttaminen ja omien valintojen mahdollistaminen vamman tai sairauden estämättä. Henkilökohtaisen avun saamisen edellytyksenä on, että vammaisen henkilö kykenee muodostamaan ja ilmaisemaan tahtonsa avun sisällöstä itsenäisesti tai tuettuna valitsemaansa kommunikaation keinoa käyttäen.”

Henkilön oman tahdon selvittämiseen liittyen työvaliokunta pitää tärkeänä lisäystä, että jos sosiaalityöntekijä ei pysty tulkitsemaan avun tarvitsijan tahtoa, tulisi käyttää moniammatillisen ryhmän apua. Tämä vähentäisi turhaa valituskierrettä.

Kohta 4. Palvelun hakeminen ja palvelutarpeen arvio

Kohtaan ”lääkäritodistuksen vaatiminen” vammaisneuvoston jäsen on esittänyt tarkistettavaksi huomion: vaaditaanko laissa lääkärintodistusta? Jos palvelutarpeen arvio

tehdään asiakkaan kotona, senhän tekee joka tapauksessa ammattihenkilö. Vammaisella henkilöillä on diagnoosista riippumatta oikeus saada henkilökohtaista apua, jos hän täyttää laissa mainitut palvelun myöntämisedellytykset.

Työvaliokunta muistuttaa, että vammaisneuvostolle tulee runsaasti palautetta siitä, kuinka vaikeaa Pohteen alueella on päästä lääkärille.

Työvaliokunta toivoo tähän kohtaa lisäyksen, että vammaispalveluissa on otettu käyttöön digipalvelupolku vammaispalvelujen asiakkaille.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaisneuvoston työvaliokunta 26.6.2025